

Izhaja vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.
Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori:
2657 South Lawndale Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXXVII Cena lista je \$6.00 Entered as second-class matter January 16, 1933, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. CHICAGO 23, ILL., ČETRTEK, 5. APRILA (APRIL 5), 1945 Subscription \$6.00 Yearly ŠTEV.—NUMBER 68 Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 4, 1918.

Ruska armada zavzela Bratislavo! Američani 125 milj od Berlina!

Kolone tretje ameriške armade prodirajo proti Berlinu in čehoslovaški meji. Britske in kanadske čete v akciji v Holandiji in severni Nemčiji. Muenster, glavno mesto Vestfalije, padel.—Tretja ukrajinska armada okupirala Dunajsko Novo mesto in prebila nemške obrambne linije v prodiranju proti Dunaju. Komunikacijske zveze med Bratislavo in Dunajem pretrgane. Rusi ujeli 75,150 sovražnikov v treh dneh.—Zapadna obrežja Filipinskih otokov pod kontrolo ameriških sil

LONDON, 4. apr.—Druga ruska armada je danes zavzela Bratislavo, glavno mesto lukarske slovaške države. Okupacijo je naznanil maršal Staljin v povelju dneva.

PARIZ, 4. apr.—Enote tretje ameriške armade so prodrele do ozemlja, ki je oddaljeno 125 milj od Berlina. Oklopne kolone se vale naprej v smeri ruskih linij po cesti Frankfurt-Leipzig-Dresden.

Poročilo iz Švice pravi, da so poveljniki nemških armad na zapadni fronti dobili navodilo iz Hitlerjevega glavnega štaba, "naj odleže naprej vodijo akcije v skladu s situacijo. Iz tega stana ne bodo prihajale instrukcije v prihodnjih dneh."

PARIZ, 4. apr.—Oklopne kolone tretje ameriške armade so prodrele 19 milj daleč, udrlje v predmestja Gothe in dosegle do točke, ki je oddaljena 140 milj od Berlina. Druge kolone se vale naprej preko province Thuringije v smeri čehoslovaške meje. Te so na ozemlju, ki je oddaljeno 65 milj od Čehoslovačije in 160 milj od ruskih linij. Gotha leži 28 milj od Weimara, rojstnega mesta nemške republike, in 75 milj od Leipziga, velikega saksanskega mesta. Petdeset milj južno od Gothe so čete tretje armade okupirale Fuldo, svetišče katoliške cerkve. Druge enote so invadirale Kassel, središče orožne industrije, 60 milj severozapadno od Gothe. Kassel je v razvalinah. To je glavno mesto province Hesse-Nassau, ima 217,000 prebivalcev in leži 165 milj južozapadno od Berlina. Američani so razdejali zunanje utrbe in udrlji v mesto, kjer so zdaj v teku ljute bitke. Nemško poročilo pravi, da je Kassel padel.

Oddelek tretje armade naskakuje Suhl, trdnjasko mesto, 68 milj od čehoslovaške meje in 168 milj od Prage, glavnega čehoslovaškega mesta. V Holandiji in severni Nemčiji so v akciji britske in kanadske čete. Te prodirajo proti Zaiderskemu jezeru in nemškimi pristaniščim mestom ob Severnem morju. Enajsta britska oklopna divizija je udrla v Osnabrueck, 60 milj od Bremena in 87 milj od Wilhelmshavena. Izgleda, da bodo britske in kanadske čete zapečatile Haag, Amsterdam, Haarlem in Rotterdam, holandska mesta. Muenster, glavno mesto Vestfalije, so okupirale ameriške in britske čete po ljutih bitkah z Nemci. Nemška sila okrog 90-600 vojakov v zapadni Holandiji je v pasti in nevarnosti uničenja.

Deveta ameriška armada je zasedla Recklinghausen, središče municijske industrije, ki ima 87,000 prebivalcev. Enote te armade so udrlje v Hamm, železniški križišče. Ta armada drži ozemlje, ki je oddaljeno 45 milj od Hannoverja, 114 milj od Hamburga in 80 milj od Brunswecka. Kolone devete in prve ameriške armade so zožile obroč okrog nemške sile 110,000 vojakov v Porurju.

Sedma ameriška armada si je utrla pot v Wuerzburg v prodiranju proti Nuernbergu, ki leži daleč do Monakova, po okupaciji Aschafenburga. Major

Obnova produkcije civilnih potrebščin

Program za preureditev industrij

Washington, D. C., 4. apr.—J. A. Krug, načelnik odbora za vojno produkcijo, je naznanil, da se bo produkcija vseh vrst civilnega blaga in potrebščin obnovila v omejenem obsegu po porazu Nemčije in da bo leto pozneje v polnem razmahu. Industrije bodo začele producirati pralne stroje, radioaparate, mehanične ledenice in druge predmete. Temu bo sledila obnova produkcije avtomobilov. Eno leto po porazu Nemčije bo morda produkcija dosegla stopnjo leta 1939.

Krug in drugi uradniki njegovega odbora bodo odpotovali v Detroit, kjer bodo študirali načrte glede preureditve industrij. Avtne tovarne, ki zdaj izdelujejo tanke, letala in drugo orožje, bodo, ko pride čas, spet izdelovale avtomobile.

Urad za vojno mobilizacijo tudi študira program glede preureditve industrij, ki so zdaj udeležene v produkciji vojnega materiala, za produkcijo civilnih potrebščin.

Rudarji se morajo vrniti na delo

Vojni delavski odbor opozoril Lewisa

Washington, D. C., 4. apr.—Veliko število premogovnikov je moralo ustaviti obrat zaradi rudarskih stavk v več krajih. Te so nastale, čeprav je bila pogodba med rudarsko unijo in operaterji podaljšana za trideset dni.

Administracija za kurivo trdi, da je produkcija premoga padla za 40 odstotkov zaradi stavk.

Vojni delavski odbor je opozoril Johna L. Lewisa, predsednika rudarske unije UMW, na zastoj v produkciji premoga. Svetoval mu je, naj stori korake, da se bodo rudarji takoj vrnili na delo.

Poročila omenjajo stavke v Pennsylvaniji, West Virginiji, Kentuckyju, Alabami, Indiani, Virginiji, Oklahomi in nekaterih drugih državah. V Pennsylvaniji počiva okrog 30,000 rudarjev. Pričakuje se, da se bodo rudarji udali pritisku in vrnili na delo.

Zoeza južno-afriških držav

General Smuts predlaga ustanovitev

Capetown, Južna Afrika, 4. apr.—General Jan Smuts, predsednik vlade Južnoafriške unije, je predlagal ustanovitev zveze južnoafriških držav in formiranje konferenčnega sistema za Južno Afriko na načelu Vseameriške unije.

Premier je dejal, da Južnoafriška unija ne ogražja pravic, statusa in mej sosednih dežel. Vprašanje administracije zveze južnoafriških držav, če bo ustanovljena, mora biti rešeno v zadovoljstvo vseh. Smuts se bo udeležil konference Združenih narodov v San Franciscu, Cal.

Dr. D. F. Malan, vodja opozicije, je vprašal Smutsa, kakšno stališče zavzema glede regrupiranja britskih kolonij v Afriki. Odgovor je bil, da sedanji ustroj kolonij se lahko izboljša, če je volja za kooperacijo. Sedaj je preveč administracij in številu se lahko zmanjša v interesu vseh kolonij. Smuts je dejal, da je slično mnenje izrazil Oliver Stanley, minister za kolonije, v britskem parlamentu.

Smuts je dalje rekel, da se je konferenčni sistem Vseameriške unije izkazal za praktičnega. Omogočil je diskuzije o reševanju političnih in ekonomskih problemov. Taka organizacija bi bila potrebna tudi v Južni Afriki.

Rumunski patrijarh hvali vladu

Bukarešta, Rumunija, 4. apr.—Patrijarh rumunske pravoslavne cerkve Nicolim je pohvalil in blagoslovil novo vladu, katere predsednik je Petru Groza, in pozval vernike, naj jo podpirajo v vseh ozirih. "Govorim vam kot oče in upam, da boste podpirali novo vladu, ki je vstala iz ljudstva," pravi patrijarh. Minister vere v vladi je rev. Konstantin Burducea, član unije demokratičnih duhovnikov. On je dobil telegram od ruskega patrijarha Aleksija, v katerem mu čestita, ker je prevzel pozicijo za kršenje regulacij.

NAČRTI ZA OBO-ROŽITEV FRAN-COSKE ARMADE

Amerika in Velika Britanija zagotovili pomoč

CASTNIKI POZVANI POD ZASTAVO

Paris, 4. apr.—Načrti glede oborožitve, zalaganja in nasičevanja nove francoske armade, ki se bo pridružila onim, ki so že v akciji proti Nemcem na zapadni fronti, so sestavljeni po izjavi, katero je objavil ameriški general Somervell. Korak, da se pridruži več tisoč francoskih vojakov zaveznikom na frontah, je bil storjen, ko je feldmaršal Rundstedt, poveljnik nemških sil, začel protiofenzivo na zapadni fronti.

General Pierre Koenig, poveljnik francoskih čet v pariškem distriktu, je pozval rezervne častnike in podčastnike pod zastavo. Vsi se morajo takoj prijaviti za aktivno službo.

Somervell je dejal, da bosta Amerika in Velika Britanija preskrbeli orožje, strelivo, motorna vozila in drugo opremo novi francoski armadi. On je naznanil osvojitve programa, ki določa povečanje produkcije francoskih vojniških industrij. Amerika bo prispevala orodje, surov material in tehnično pomoč.

Poročila, da zavezniške čete na frontah niso založene z modernim orožjem, je Somervell zanikal. Zapadna fronta ima prednost pred fronto na Pacifiku pri dostavljanju orožja.

General je dalje rekel, da je ameriški vojak najbolj oborožen na svetu. On ima boljše orožje kot pa Nemci. Nemški tanki, motorna vozila in topovi se ne morejo primerjati ameriškim.

Dostavljanje ameriškega orožja, streliva in drugega materiala Rusiji ni prizadeto zaradi sedemdesetne vojne v zapadni Evropi. Ameriški parniki, nalozilni z orožjem, lahko prihajajo v vodovja Črnega morja in razložijo tovore v ruskih lukah ob tem morju.

Načrt obveznega dela poražen

Udarec Rooseveltovi administraciji

Washington, D. C., 4. apr.—Načrt obveznega dela je bil poražen v senatu s 46 proti 29 glasovom. Proti je glasovalo 21 demokratov, 24 republikancev in eden progresivec. Slednji je senator La Follette iz Wisconsinu. Za načrt je glasovalo 18 demokratov in 11 republikancev.

Poraz načrta je težak udarec Rooseveltovi administraciji. Predsednik je apeliral za sprejetje načrta, a je naletel na gluha ušesa. Dejaj, da sprejetje načrta zahteva vojni napori proti Japonci. Celo senatorji Pepper, Murray in Green, vodilni podporniki administracije, so glasovali proti načrtu.

Takoj po porazu v senatu je bil sprejet predlog, naj se načrt ponovno izroči v pretes članom nižje in višje zbornice. Gotovo je, da ne bo odobren v sedanji obliki.

Kongresnik Thomason, demokrat iz Texasa in član odseka za vojaške zadeve, je izjavil, da nima nobenega upanja za dosego sporazuma. Ako bi bil načrt sprejet, bi urad za vojno mobilizacijo dobil veliko oblast. Ta bi lahko "zamrznil" delavce pri bistvenem delu v vojni tovarnah in na farmah in kontroliral uposlevanje. Načrt je določal kazni za kršenje regulacij.

Odbor odločil v prilog delavcem

Ignoriral je stališče kompanije

Washington, D. C., 4. apr.—Vojni delavski odbor je upošteval pritožbo 19 delavcev proti Montgomery Ward & Co. in odločil njim v prilog. Odredil je, da mora kompanija ponovno usposiliti dvanajst delavcev.

Odbor je ignoriral stališče kompanije, ki se ni hotela udeležiti zaslišanj o pritožbah. Montgomery Ward & Co. ne priznava veljavnost odloka vojnega delavskega odbora, ki je bil izdan 6. junija preteklega leta.

Odbor je s tem odlokom podaljšal veljavnost pogodbe z unijsko United Mail Order, Warehouse & Retail Employees, vključeno v Kongresu industrijskih organizacij. Vojaška avtoriteta so prevzele trgovine kompanije v Chicagu in šestih drugih mestih. Te so še vedno pod njihovo kontrolo.

Prizadeti delavci bodo ponovno uposleni. Vsi bodo dobili tuudi plačo za čas, ki so ga izgubili po odslovlitvi.

Amerika zavrgla volilno proceduro

Dogovor med Rooseveltom in Stalinom preklican

Washington, D. C., 4. apr.—Amerika se je na podlagi Rooseveltove odločitve odpovedala volilni proceduri in ne bo zahtevala treh sedežev v svetovni organizaciji za vzdrževanje in zaščito miru. O ustanovitvi take organizacije bo razprava na konferenci Združenih narodov v San Franciscu, Cal. Pričakuje se, da bo zgledu Amerike sledila Rusija.

Rooseveltovo odločitev je naznanil državni tajnik Edward R. Stettinius na konferenci s časniki. Ta v bistvu pomeni preklic dogovora med Rooseveltom in Stalinom, ki je bil sklenjen na konferenci v Jalti na Krimu. Ameriška delegacija je bila v tem smislu informirana.

Stettinius je zanikal govorice, da so nastale poizkušnje z Rusijo in da bo konferenca v San Franciscu odložena, če bo vojna v Evropi zaključena pred 25. aprilom. "Ameriška vlada zavzema stališče, da hitri razplet vojaških in političnih dogodkov ne zahteva odložitve konference," je dejal državni tajnik. "Konferenca je potrebna, da se omogoči izvajanje načrtov, osvojenih v Dumbarton Oaksu. Doslej se ni še nobena država v okviru Združenih narodov izrekla za odložitve konference."

Po sestanku s časniki je imel Stettinius razgovore s poslaniki Velike Britanije, Rusije in Kitajske, katere je informiral o Rooseveltovi odločitvi. Konferenca je tudi s člani ameriške delegacije. Stettinius jim je dal razumeti, da je on, kakor Roosevelt, proti odložitvi konference. Radio Moskva je naznanil, da ni nobenega razloga za odložitve konference v San Franciscu. Ta naj se vrši na določen datum, ker je gotovo, da bo izvršila svojo nalogo.

Nemški letalec sestrelil švedsko letalo

Stockholm, Švedska, 4. apr.—Pilot nemškega letala je v ozračju nad južno Švedsko sestrelil švedsko letalo, katero ga je skušalo prestreči. Pilot švedskega letala se je ubil, nemškega pa je pobegnil. Stockholmli listi so objavili poročilo o incidentu in ga obsojili kot kršenje švedske nevtralnosti. Švedska vlada bo poslala protest Nemčiji.

Domače vesti

Obiak
Chicago. — Glavni stan SNPJ je obiskala Betty Sadler, podpredsednica društva 760 SNPJ v Washingtonu, D. C., v spremstvu svoje svakinje Anne Miško iz Chicaga.

Nov grob v Penni
West Newton, Pa. — Po daljši bolezni je 27. febr. umrl Jakob Krantz, star 73 let in doma iz Postojne. Zapušča ženo in otroke. Dva sinova sta pri vojakih. Pogreba se je udeležil sin August, ki služi v South Carolini, sin Edward se pa nahaja preko morja.

Is Clevelanda
Cleveland. — V nedeljo je v Euclidu umrl John Terškan, star 74 let in doma iz vasi Orle pri Ljubljani, odkoder je prišel v Ameriko pred 42 leti. Tukaj zapušča hčer, v Genevi, O., brata, v starem kraju pa hčer in sestro.

Avto ubil dva rojaka
Chicago. — V soboto zvečer sta bila na vogalu Wolcott st. in Cermak rd. ubita dva prekmurska Slovenci od nekega avtomobila, ki je drvel z veliko brzino po Cermakovi cesti. Žrtvi sta Joseph Krampač, star 60 let, ki je bil na mestu ubit, in Peter Dominiko, star 56 let, ki je umrl v bolnišnici. Oba sta stanovala na Blue Island ave.

Nova grobova v Minnesoti
McKinley, Minn. — Tukaj je umrl Louis Zitnik, rojen nekje na Dolenjskem. Star je bil 69 let in član društva 175 SNPJ. Zapušča sina (pri mornarici). — Umrl je tudi Andrej Slačhtich, pionir te naselbine. Zapušča tri sinove in tri hčere, vsi odrasli. Bil je znan kot dober kovač pri več družbah, dokler je mogel delati. Pred par leti je izgubil nogo in zdaj je dobil počitek za svoje težko delo.

Sabotaža se širi na Norveškem

Železniški mostovi in naprave razdejane

London, 4. apr.—Norveški rodoljubi so udarili naglo in nepričakovano in razbili železniške mostove, postaje in druge naprave. Sabotaža je zavzela ogromen obseg in rezultirala v izolaciji 200,000 nemških vojakov.

Norveška vlada poroča, da je Oslo, glavno mesto, odrezano od pristanišča na južni norveški obali. Vzelo bo več tednov, preden bodo železniške proge popravljene.

Nemške čete, ki so skušale zapustiti norveške kraje, da ojačijo pozicije na zapadni in severni fronti, so obtele v pokrajini na severni strani Osla. Besednik vlade je dejal, da so saboterji zadali težak udarec nemški okupacijski sili na Norveškem.

Saboterji so pretrgali železniške proge in porušili mostove v več krajih. Pristaniščna mesta Halden, Fredrikstad in Moss so odrezana.

"Nemški napori glede evakuacije divizij iz norveških krajev so se izjalovili," pravi poročilo. "Edino Trondheim, luka na zapadnem obrežju, je odprl Nemcem, toda ta je pod zaveznikiškim pomorsko in letalsko kontrolo. Saboterji so invadirali celo Sandefjord, poglani z dinamitom v zrak železniški most in pretrgali železniško zvezo med tem mestom in Toensbergom."

Britski general ubit na zapadni fronti

London, 4. apr.—General Tom G. Rennie, poveljnik pehotne divizije druge britske armade, je bil ubit na zapadni fronti, se glasi uradno naznanilo. Ubil ga je drobec žrpnela, ki je treščil na tla v bližini prostora, kjer je general stal.

JAPONSKA BO ODNEHALA V BREZUPNI BORBI

Odločitev zavisi od sovjetske Rusije

VARNOST AZIJE IN PACIFIKA

London, 4. apr.—Med diplomati in vojaškimi veščaki v Londonu prevladuje mnenje, da Japonaska ne bo sledila nacisti Nemčiji na poti brezupnega odpora. Ona je že zabredla v resno notranjo politično krizo in morda bo iskala sličen izhod kot ga je iskal maršal Badoglio v Italiji.

Isto mnenje prevladuje med ruskimi veščaki o japonskih zadevah in se omenja v diskuzijah o poteku vojnih operacij na Pacifiku. Kapitularcija Japonake se pričakuje po zaključanju vojne v Evropi, ko bodo japonski militaristi in industriji spoznali, da bi nadaljevanje vojne vodilo v katastrofo.

Stališče Japoncev bo v veliki meri zaviselo od Rusije in kaj bo ona storila po zaključanju vojne v Evropi. Možnost je, da bo Moskva informirala one japonske kroge, ki bi bili za nadaljevanje vojne in proti sprejetju zaveznikiških pogojev, da se niso odpovedali agresiji v Aziji in na Pacifiku.

Drugi faktorji pridejo na površje, ki bodo morda izsilili odločitev. Sovjetska Rusija lahko napove vojno Japonski, da zagotovi mir in varnost v Aziji in na Pacifiku.

V Londonu so uverjeni, da se bo Japonaska podala in skušala rešiti, kar se bo dalo rešiti, s sprejetjem zaveznikiških pogojev, da se izogne vojni z Rusijo. Na Japonskem se bodo našli ljudje, ki bodo skušali obvarovati mesta pred razdejanjem. To ni samo mnenje britskih in ameriških krogov, temveč tudi sovjetskih.

Japonske sile na kopnem, morju in v zraku se stalno krhajo pod udarci. Očitno je, da Japonaska ne more nadomestiti izgub. Njen položaj se bo poslabšal, ko bodo mesta na japonski celinii tarča dnevnih napadov iz zraka.

Delavska stranka odprla kampanjo

New York, 4. apr.—Ameriška delavska stranka je odprla kampanjo, da dobi milijon podpisov na peticijo s pozivom na kongres, naj odobri zaključke glede ustanovitve svetovne organizacije za vzdrževanje in zaščito miru, sprejete na konferencah v Dumbarton Oaksu, Mexico Cityju in Jalti. "Uverjeni smo, da bodo ti zaključki omogočili ustanovitev organizacije, ki bo zagotovila svetu varnost, mir in blagostanje," pravi peticija.

Več dopustov po zmagi v Evropi

Washington, D. C., 4. apr.—Jean A. Brunner, načelnik organizacije vojnih veteranov, je dejal, da bo veliko število vojakov dobilo dopuste, ko bo vojna v Evropi zaključena z zmago zaveznikiških sil. General J. A. Ulato, adjutant armade, je informiral organizacijo veteranov, da se vrne domov s front do 50,000 vojakov mesečno in da se bo število povečalo po porazu Nemčije.

Masne eksekucije na Dunaju

London, 4. apr.—Poročila iz Švice trdijo, da so nacistične avtoritete odredile masne eksekucije saboterjev in defetistov na Dunaju. Čez 6000 oseb je bilo ustreljenih v zadnjih dneh.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (izven Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago in okolice Cook Co. \$7.50 za celo leto, \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00. Subscriptions rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cook County \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštano.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v oklepaju na primer (April 30, 1945), poleg našega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Pono-vite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Zaroka brez poroke

Nekoč sta se dogovorila lev in lisica, da bi bilo pametno in dobro za oboje, če bi se pobratimila in si napravila svoje ognjišče v skupnem brlogu. Napravila sta nekakšno pogodbo, v kateri sta si obljubila večno zvestobo in se zaoznanj zavezala, da bosta v bodoče oba skupno hodila na lov ter pomagala drug drugemu kot najbolj idealna zakonca. Lev bo pomagal lisici pri grabljenju kokoši, lisica pa levu pri dostavljanju ovac. Na ta način bosta nagrabila čim več plena, ki ga bosta nosila vsak v svoj kot in se z njim mastila.

Ta pogodba je imela veljati za ves levji in ves lisičji rod. Privreda naj bi do nove pobratimije in velike prosperitete v skupnem brlogu, v katerem je lev še vedno ostal gospodar. To pravico mu je lisica tudi svečano priznala v pogodbi, misleča si seveda, da bo leva že kako prevarila. Enake misli so rojile po glavi tudi levu. Zvitorepka mu lahko veliko koristi pri lovu, kajti bo motila ovce, ko jih bo on zalezoval. Če se pri delitvi plena v brlogu stepeta, jo bo on lahko potisnil v njen kot. Z drugo besedo: ta pobratimija mu ne more škodovati, koristi mu pa lahko.

Tako nekako se nam vidi tudi nova zaroka, katero so sklenili v imenu dela in kapitala Philip Murray, William Green in Eric A. Johnston. Prva dva sta jo sklenila v imenu CIO in ADF, drugi pa v imenu Ameriške trgovske zbornice.

Po mišljenju vseh dobrih ljudi ima ta pogodba nove pobratimije med onimi, ki posedujejo le svojo delovno silo, in onimi, ki posedujejo vse industrijsko in finančno bogastvo, prinesiti deželjo na tej vojni ne samo industrijski mir, marveč tudi splošno blagostanje. Te želje so lepe, lahko tudi krščanske, toda so brez mesa in krvi. V realnem razrednem svetu se bodo razblinile kot sanje, ali pa se bodo izkazale kot slepilo delavstva, predvsem pa njih voditelj.

Ta pogodba "miru" je spisana kot načelna izjava in vsebuje sedem točk. Izmed vseh so najglavnejše točke, v katerih je naglašeno načelo privatne lastnine in "sistema privatnega konkurenčnega kapitalizma," ki mora biti tudi v bodoče podlaga vseh gospodarskih aktivnosti, za grmadenje privatnega profita, seveda. V zameno za podpiranje kapitalizma pa je delavstvu priznana pravica do organizacije in kolektivnega pogajanja. Obe stranki tudi izražata željo po mirni poravnavi industrijskih sporov, enako tudi po veliki zunanji trgovini, za razvoj katere naj Amerika pomaga pri rehabilitaciji po vojni porušeni državi in za ponovno zgradnjo "zdravega ekonomskega sistema"—seveda kapitalizma, kajti vsak drug sistem je "nezdrav." Obe stranki se tudi izrekata za novo svetovno organizacijo za "ohranu miru."

Na podlagi tega dogovora bo organiziran skupni odbor organiziranega delavstva in delodajalcev, ki bo deloval za promoviranje navedenih principov. Odbor bo štel "15 ali 20" članov, seveda glavne voditelje CIO in ADF ter vplivne predstavnike ameriškega kapitalizma.

Po našem mnenju ta poskus Murrayja, Greena in Johnstona za pobratimijo med delom in kapitalom sliči vsem podobnim poskusom v preteklosti s strani "dobrih" ljudi. Pred več desetletji so "dobri" kapitalisti s pomočjo Gompersa ustanovili American Civic Federation s sličnim programom kot je ta "načelna izjava." Namen te federacije je bil—odprava razrednega boja, seveda brez odprave razredne družbe!

Tudi namen te pobratimije med predstavniki organiziranega delavstva in kapitala je odprava razrednega boja. In ta boj se naj odpravi na ta način, da se skuša še bolj utrditi razredno družbo! Green in Murray radi svojega konservativizma tega seveda ne vidita, Eric Johnston pa hoče veljati za "liberalnega" kapitalista. On je podoben levu v zgorajšnji bajki. On se zaveda, da kapitalizem nima ničesar izgubiti s takimi "pobratimijami," pridobi pa lahko s tem, če ima delavske voditelje idejno na svoji strani.

Da s to zaroko ne bo poroke, so že pokazali voditelji Ameriške podjetniške zveze, ki je besednica velekapitala v isti meri kot je Ameriška trgovska zbornica predstavnica malega kapitala, predvsem "free enterprizerjev" na Main streetu. Na sodelovanje pri sestavljanju te deklaracije so bili povabljeni tudi predstavniki Ameriške podjetniške zveze. Njen zastopnik se je udeležil le prve konference, potem nič več. Njen predsednik je tudi odklonil povabilo, da se pridruži Johnstону, Greenu in Murrayju in podpiše dokument.

Iz kakšnega razloga so voditelji podjetniške zveze to odklonili, nam ni znano. Vsekakor pa to daje misliti, da velekapitalisti odklanjajo tudi vsako papirno pobratimijo s predstavniki organiziranega delavstva, konservativni kakor so. In če to odklanjajo v teoriji, si gotovo tudi v praksi zamišljajo drugačen industrijski "mir" kot Eric Johnston, Murray in Green. Iz tega sledi, da bo njih načelna izjava ostala le na papirju.

Kar se delavstva tiče, take deklaracije niso v realnem življenju vredne piškavega oreha. V razredni družbi bodo imeli le toliko pravice do organizacije in kolektivnega pogajanja kolikor si jo bodo sami priborili s svojo borbeno voljo, organizirano silo in razumom. In to ne samo na industrijskem, marveč tudi na političnem polju. To je resnica posebno danes, ko politična oblast bolj in bolj reže kruh posamezniku, kakor ga bo tudi v bodoče. Kdor bo kontroliral vlado, tisti bo tudi rezal kruh in delil pravico. To spoznanje bi bilo za delavstvo več vredno kot tisoče deklaracij o pobratimiji med delom in kapitalom, kar je v razredni družbi slepilo.

Glasovi iz nasebina

POROČILO ZASTOPNIKA

Hermine, Pa. — To poročilo se bo največ tikalo mojega potovanja v okrožju Wheelinga, W. Va., nekaterih ohijskih nasebin, vključno s Bessemer in Sharon, Pa. Prišel sem pri rojakinji Šuštaršič, katera je ponovila Prosveto. Pripovedovala mi je o svojih sinovih in hčerki. Hčer je bolničarka v Angliji in je bila odlikovana za zvesto in vzorno službovanje. Eden sinov, po činu saržent, se že tri leta bojuje z Japonci, drugi je pri mornarici, tretji pa je prav skonečal šolo v Chicagu. Tudi zet služi Strica Sama.

Marko Tekavec in Justin Martinčič sta ponovila Prosveto. Tekavec mi je pravil, da dela v premogovniku, a zelo težko opravlja svoje delo, kajti eno nogo ima umetno. Dejal je, ako bi bilo kaj pravice, bi moral dobiti pokojnino do smrti, tako pa se mora truditi na stara leta. Justin Martinčič pa je prodal gasolinsko postajo in kupil drugi dom. To je storil, ker nima pomoči. Sin je namreč pri vojaki in je pred kratkim izučil za letalca in je pripravljen iti v boj. Justin se bo od sedaj naprej pečal samo še s prevažanjem premoga. Povedal mi je tudi, da je sin njegovega brata Andreja iz Meadowlandsa avanziral za polkovnika, toda sedaj ni nič glasu od njega in vlada bojazen, da je bil ubit v bojih z Japonci.

V Strabanu sem srečal tudi Lesnikarjevega sina, ki je saržent. Nahajal se je na dopustu. On je že napravil 35 letov na sovražnikovem ozemlju. Tudi Lesnikar je ponovil Prosveto, enako tudi Jos. Sajin, Pavel Pogač, Fr. Tomšič, Jakob Paučič in mrs. Albenini. Tudi njen sin je pri mornarici. Paučič je tudi še zdravil in ima odgovorno mesto. V Strabanu sem prenočil pri Terčeljevih. Mrs. Terčelj še zmirom ne more verjeti, da je njen sin našel grob na dnu morja, dasiravno so bili tako obveščeni od Vojnega departmanta. Mendaj se je rešilo iz ladje samo nekaj višjih častnikov, ostali pa so našli hladni grob na dnu morja. Dotična ladja je čistila mine v japonskih vodah.

Iz Strabana sem se napotil v Wheeling, W. Va. Na potu tja pa sem se ustavil najprej v Triadelphia, kjer sta rojakinji Guzel in Novak ponovili Prosveto. Mrs. Guzel je upravitelja neke farme, kjer so čez poletje na počitnicah pohabljeni otroci. Toda letos ne ve, če bodo prišli na počitnice ali ne, ker je radi vojne prizadeto tudi to letovišče. Novakovi pa imajo samo eno hčerko, a ona je zelo nadarjena in se pridno uči v šoli.

V Elm Grovu je ponovil Prosveto samec Verhovnik in prav tako vdova Peternel. Pri njenem prenočitvi, kajti bilo je že pozno, da bi nadaljeval pot v Wheeling ali Bridgeport. Ona je pametna žena in je živela že v Avstriji med premogarji, zato pozna delo strokovnih organizacij in prav tako razume socializem. Zadnja leta pa je podpirala Roosevelta, ker je obljubil ljudstvu socialno zaščito. Radi Roosevelta sta se malo spoprijela s Charlesom Pogorelcem, ko

je bil na potovanju. Dejala mi je, da je najbrže Charles še vedno hud, ker ji pošilja Prosveto na ime Joe in ne Josephine.

V Elm Grovu je ponovil Prosveto tudi Bogolin, poleg pa daroval \$1 za Majski glas. Bur-nik in Krašovec pa sta ponovila Prosveto. Iz Elm Grova pa sem se napotil v Bridgeport. Najprej sem se ustavil pri Joevu Snoyu, da mi je dal potrebne informacije o naročnikih. Povedal mi je, da je njegova hčerka, ki je bolničarka, na dopustu, toda je nisem imel prilike videti, ker je bila sobota in je bila zdoma. Joeva sem sicer videl še enkrat, in sicer v Društvenem domu na Boydsville, ampak radi računске revizije kluba, nisem imel dosti prilike, da bi se kaj več pogovoril z njim.

Na Boydsville je ponovil Prosveto Blaž Chesnik. Eden njegovih sinov je bil pri parašutistih, toda je bil v akciji zelo težko ranjen. Sedaj se zdravi v Angliji, drugi sin pa je pri mornarici in se nahaja na Pacifiku. Prosveto je tudi ponovil L. Gorenc. On je pred časom tako nesrečno padel, da mora še sedaj imeti vrat v mavcu. Frank Cerar in prav tako Krofličević sta tudi ponovila Prosveto. Cerarjeva žena mi je dejala, da bi še vedno rada šla nazaj v staro domovino, ako bi se tam razmere kaj uredile. Ona zelo rada čita in je prišla v Ameriko po prvi svetovni vojni.

Prenočeval sem pri Krofličevićih. Peter se počuti veliko bolj kot pred leti. Še vedno dela v premogovniku. Med drugimi stvarmi mi je pripovedoval, da se je nahajal v Ljubljani tedaj, ko so Nemci napadli Slovence in ubili Lundra in Adamiča. V Ljubljani je namreč delal tedaj kot mizar. Ena Krofličević hčerka je zaposlena v Daytonu, O., Micka pa je doma pri starših, dela pa v Wheelingu. Krofličevića mama pa je še zmeraj korajžna in vesela in ima vedno kaj zanimivega povedati. Obiskal sem še več drugih družin, toda nisem imel posebnega uspeha.

V Bridgeportu sem se imel zopet povodenj. Nekatere v Bartonu se je odtrgal velik oblak, kar je povzročilo velik naliv in napravil dosti škode in sitnosti tamkajšnjim prebivalcem. Frank Wačko mi je pravil, da so imeli tri pedi vode v kuhinji. Iz Bridgeporta v Boydsville so se morali voziti s čolni. Vsa okolica je izgledala kot veliko jezero. Eden Blatnikovih sinov, po činu poročnik, je bil na dopustu. On uči vojake in je zelo simpatičen mladenič. Mati je zelo vesela njegovega napredka in je ponosna nanj. In katera mati ne bi bila! Mrs. Klančnik je ponovila Prosveto in Prosveto, enako rojakinja Smrdel iz Blaina. Ona je ponovila naročnino, dasiravno ji še ni potekla.

Joe Skoff, pri katerem sem prenočeval, me je peljal k Johnu Sodnikarju, ki ima gasolinsko postajo in gostilno. On je poprej stanoval v Boydsville, potem pa je kupil od starega Primožiča poslopje, ki leži ob cesti št. 250, katera vodi v Cleveland. Gasolinska postaja se nahaja pri Barton rd. Sodnikar je naročil

oglas v Majskem glasu in ponovil Prosveto. Tudi njegov sin dobro napreduje v službi Strica Sama, kajti postal je poveljujoči poročnik. Tudi Škofovi sinovi so še vsi zdravi in eden izmed njih je preko morja ter ima odgovorno mesto. V Bartonu je zbolel Bregant. Moral je iti na operacijo za kilo. Bolan je tudi Gros (?) že nekaj mesecev, a ga nisem imel prilike videti.

Iz Bartonu sem se odpeljal v Power Point, kjer sem najprej obiskal Matha Tuška. On je ponovil Prosveto in dal nekaj dolarjev za podporo listu ter naročil tudi pozdrav v Majskem glasu. Math, ki ima štiri sinove pri vojaki, ima sedaj poleg trgovine tudi pošto za Power Point. Pri Bogatajevih so sedaj tudi veseli, ker imajo doma sina. Menda se je nekoliko nogo pokvaril. V isti nasebini so ponovili naročnino na Prosveto Tavčerjevi. Obiskal sem tudi druge rojake, toda jih ni veliko in imajo svoj društveni ali narodni dom. S Tuškovo družino sem se peljal v Salem, O., kjer sem obiskal Mihevečeve. Toda imel sem smolo. V Salemu sem Stučkovemu fantu dejal naj me potegne do Mihevečeve farme, ki je tri milje od Salema ob cesti 14, ki pelje v Cleveland. Ko sva prišla tja, je fant hitro obrnil avtomobil, jaz pa sem se napotil v hišo, toda našel nisem nikogar doma. Kaj pa sedaj? Bilo je sedem zvečer. Šel sem na cesto in prosil avtomobiliste, da bi me pobrali, toda vse zastoj, nihče se ni hotel ustaviti. Ves utrujen se nato vrnem v Mihevečovo kolibo, kjer so mi domači psi delali družbo do polnoči.

(Dalje prihodnjič)

Anton Zornik, zastopnik:

"TRI SESTRE" V EUCLIDU

Euclid, O.—Progresivne Slovence, krožek št. 3, v Euclidu se pripravljajo, da proslavijo v nedeljo, 8. aprila, 5-letnico krožka v zadovoljstvo vseh. Ob tej priliki bo vpriporjena igra "Tri sestre", katero režira dobro poznani kulturni delavec Frank Česen.

Igra "Tri sestre" je marsikomu dobro znana, ker je bila že večkrat igrana v stari domovini in prav tako tukaj. Toda v tukajšnji okolici ni bila vpriporjena že od 2. maja l. 1925. Tedaj je bila igrana v Stanešičevih dvorani v Collinwoodu, in sicer za podporno žensko društvo Woodman Circle št. 10. Takrat še ni bilo Slovenskega delavskega doma na Waterloo rd.

Vidite rojaki in rojakinje, da je skoro minilo 20 let in po 20 letih se pa marsikdo rad spomni, kako je bilo takrat.

Mogoče, da so bili tedanji igralci boljši kot danes ali pa obratno. Zatorej vas vabim, da pridete igrati "Tri sestre" pogledat in se boste sami prepričali, kateri igralci so bili boljši—tedaj ali danes. Morda bo kdo vprašal, kako to, da se tako dobro spominjam leta in dneva, ko je bila zadnjič vpriporjena ta igra. Spominjam se zato, ker sem tudi jaz tedaj igrala, in sicer prvič v Ameriki. Katero vlogo bom igrala sedaj, pa rajši molčim, ker želim, da pridete sami pogledat. Želim, da bi bila dvorana Društvenega doma tako nabito polna, kakor je bila tedaj Stanešičeva. Zavedajte se, da je vaša navzočnost pri igri edino plačilo igralcem in igralkam, ki se trudijo in učijo igre. Nihče pa ne more igrati praznim stolom.

Igre same ne bom opisovala, ker je to delo drugih, pomnim pa samo to: Ko smo bili na zadnji vaji, je stopil na sredo odra Andy Božič (kovač), ki igra vlogo Franceta, in dejal: "Vsake vrste vlog sem že igral: očeta, kmeta, župana, kovača in žandarja, a sedaj pa imam prvič vlogo ženina in bom deležen enega poštenega poljuba na odru." Vsi smo se zasmejali, dočim je Špelo, njegovo nevesto, obliha rdečica. Kako pa se bosta poljubila, boste pa videli v nedeljo, zato ne zamudite lepe prilike.

Še enkrat vam kličem: ne pozabite priti v Euclid na omenjeni dan, in sicer v Društveni dom na Recher ave. k predstavi Progresivnih Slovence. Ves dobiček te predstave je namenjen za naše brate in sestre onkraj morja za takojšnjo pomoč. Torej je vaša dolžnost, da nas pridete pogledat. Na svidenje!

Marion Bashel.

Slika kaže vojnega poročevalca JOHN PHILLIPSA, ki se je nahajal več tednov v Jugoslaviji z neko slovensko brigado. Tja ga je posilila revija Life, nedavno pa je poročal o svojih vtisih na radijskem programu "March of Time."

RELIFNA KAMPANJA

Chicago, Ill.—Dne 14. aprila se bo pričelo po vseh krajih Zedinjenih držav z zbiranjem oblake in drugih potrebščin za narode, ki so prizadeti v vojni in ki najbolj potrebujejo pomoči.

Čikaški odbor te reliefne agencije si je postavil gol, da zbere skupaj devet milijonov funtov oblake, čevljev, posteljnine itd. Temu odboru načeljuje župan Kelly.

Od vojne prizadeti narodi silno potrebujejo naše pomoči, zato moramo vsi sodelovati v tej reliefni kampanji. Kampanja se bo pričela 4. aprila in bo trajala do 23. aprila.

Odbor.

PRISPEVKI ZA STARO DOMOVINO

West Allis, Wis. — Bratu Kuhl sem poslal vsoto \$76, katero so darovali za pomožno akcijo sledeči po \$5: Frank Kralj, Lamberth Bolskar, Anton Ujčić, družina Čerlnelich, Louis Bow-etz, Anton Erste, Frank Planovšek, družina Jamnik, Frank Kregel, Louis in Frances Miklich, Apolonia Wenzel iz Prairie Dushiena. Ostali, po številu trinajst, pa so darovali manjše vsote.

Darovalci so povečini gostilničarji, ki so člani društva št. 104 SNPJ, nekaj trgovcev in članov št. 104.

V imenu društva izrekam najlepšo zahvalo vsem skupaj in upam, da boste ob priliki zopet darovali za naše trpeče rojake v stari domovini. Dolžnost nas vseh je, da darujemo in čim več pomagamo našim bratom in sestram v križani Jugoslaviji.

Joseph T. Turck, tajnik št. 104.

VOLKOVI TULIJO ...

Arcadia, Cal. — To je zdaj mera in vaga. V A. D. z dne 9. marca sem čital "Poziv dobrim srcem!" Med drugim sem bral tudi te vrstice: "... ali ne bi mogli ameriški Slovenci pomagati in poslati pomoč za najbolj potrebne? Razumeli boste, kako bomo potrebovali po vojni zlasti inteligence. Poslali pa bi lahko preko Vatikana." Tako piše neki jezuit Prešeren iz Rima in prosi ameriške Slovence pomoči zanj in njegove tovariše, ki so pribežali v Rim, češ, da se niso hoteli pridružiti partizanom.

Zveza slovenskih župnij sedaj apelira za pomoč za te rojake, ki so se zatekli v Rim.

Vsi ameriški Slovenci, ki smo del slovenskega naroda v stari domovini, naj damo pomoč samo 30 duhovnikom in 270 njih privrženecem, a tisti narod, ki je namočil zemljo s svojo krvjo in šel skozi neizmerno trpljenje, naj pa prezremo. Taka je etika naših klerikalcev! Njim je bolj pri srcu in več vredna pešica jezuitov v Rimu kot pa križani slovenski narod v stari domovini. Pomagajmo jezuitom v Rimu, ne pa slovenskem narodu v Jugoslaviji! To je ljubezen do svojega bližnjega! To je krščanska etika!

Ameriški Slovenci so ustanovili SANS in pomožno akcijo z namenom, pomagati slovenske-

mu narodu v stari domovini, ne oziraje se na prepričanje, torej dati pomoč narodu in splošnem, toda slovenski župniki so nato ustanovili Zvezo slovenskih župnij, in sicer z namenom, da bodo pomagali samo svojim privrženecem, ostali narod pa naj pogine od lakote in bolezni. To je dvojna mera slovenske duhovščine.

ZSŽ ima vso pravico pomagati svojim privrženecem, saj ima dosti denarja, kajti ob božiču in veliki noči so kolekte bogate. Toda če bi ta reakcija imela le malo etike in ljubezni do svojega bližnjega, potem se ne bi zaletavala v SANS, ker ta ustanova deluje za ves slovenski narod v Jugoslaviji.

Slovenski narod v domovini še ni bil nikoli toliko potreben pomoči kot je danes, zato moramo iti naprej z našo akcijo, ozkorsno reakcijo pa prezrimo. Toda prišel bo čas, ko se bom spomnil te dvojne mere naših "velikih kristjanov." Narod bo spoznal, kdo je kdo in si zapomni, kdo mu je pomagal ob uri njegovega najhujšega trpljenja.

V uredniškem članku v AD z dne 10. marca pa piše Gabrovšek o malikih, češ, da slovenski naprednjaki verujejo v malike kot so Tito itd. Ne vem kaj je Gabrovšek, ali je kapucinar, jezuit ali kaplan, vem le, da ima pravico maševati in vem tudi, da je demagog prve vrste. Če kdo veruje v malike, so to katoličani: po kolenih se plazijo okoli svojih lesenih malikov, a zaeno verujejo v papazvo nezmožljivost ter ga častijo kot Boga. Ali ni to malikovalstvo? V tako malikovalstvo naprednjaki ne verujemo, ampak dajmo priznanje ljudem kot so Tito, Stalin, Roosevelt, Kristan, Adamič, ker oni delajo za zboljšanje razmer vseh človeštva. Da, mi spoštujemo ljudi, ki so spoštovanja vredni, vi pa kar imejte svoje malike, kajti če te izgubite, potem boste izgubili vse.

Rev. Černe, ki je prišel iz stare domovine, je povedal tri resnice: da se tu preganjamo za oslovsko senco, da so partizani s Titom na čelu pravični in poštenji ter v resnici pomagajo narodu in da ima stric Jula močno roko, s katero bo pomagal tudi Slovincem do lepšega življenja.

Pisec ne da rad priznanje človeku, če ga osebnost ne pozna, posebno duhovniku ne, toda Černetu gre vse priznanje in čast, ker je povedal resnico. In ker je Černe povedal resnico, je rovtarski župnik iz Newburgh udaril po njemu. Bolje bi bilo za rovtarskega župnika, da bi se ne preveč repečil, kajti ima veliko masla na glavi in kdor hodi z maslom na sonce, se mu lahko kaj neprijetnega zgodi. Dobro vem, kakšno vlogo je on igral pri slovenski banki.

John Filipi.

WHERE THE FUEL GOES

AN AIRPLANE ENGINE burns up its own weight in gasoline in about 2 hours.

IZ URADA
Slovenskega ameriškega narodnega sveta
3835 W. 26th Street, Chicago, Ill.

Relifna akcija WRFASD
Meseca februarja je Vojni reliefni fond Američanov južnoslovenskega porekla prejel iz raznih virov \$72.434,21 za takojšnjo pomoč narodu - Jugoslavije. Skupni nabrani prispevki v gotovini tekom prvih pet mesecev poslovanja znašajo \$403.762,73. Razni prispevki v marcu so znašali nad \$40.000, kar znači, da se nabrana vsota bliža POL MILLIONU DOLARJEV.

Do 30. marca je bilo od naše strani prejeto in odposlano v newyorški urad \$80.263,48, katero vsoto so nabrale SANSove podružnice ali pa darovale organizacije in posamezniki.

Zadnji teden v marcu smo prejeli največji prispevek od edine SANSove podružnice v Kanadi, št. 90 v Kirkland Lake, Ont., znesek \$200 kanadske valute, oziroma \$177,49 ameriške vrednosti. Obenem je ta podružnica plačala tudi \$52 članarine. Za pomožno akcijo so darovali: Po \$25 Anthony Krajc; po \$15 Ivan Žužek, Frank Mele, Joe Balkovec, Frank Lovšin, Nick Kuzma in Maks Skube; po \$10 Frank Račić, John Šterk, Matija Špehar in Martin Novak; po \$5 Anton Gliha, Dominik Maček, Frank Pust, John Malčič, Rudolf Brozović, Franc Tekavec in Alojzij Žagar. Pet drugih rojakov je prispevalo vsoto \$10 (po \$1, \$2 in \$3). Vsem tem darovalcem, kakor tudi nabiralci naša iskrena zahvala.

Ta teden nas je v uradu prijazno iznenadila naša zavedna rojkinja in glavna odbornica SANSa sestra Helena Kušar in izročila za pomožno akcijo \$33,25. Med slavnostnimi darovalci pri tvirki Sebastian Hat Co., kjer je uposlenih veliko naših slovenskih žensk in deklet, je nabrala vsoto \$33,25, družba je darovala \$10, a mrs. Kušar pa je dodala še iz svojega žepa \$10. Vesel je darovala \$5, pet oseb po \$2, sedemnajst po \$1, pet oseb pa manjše vsote.

Tajnik podružnice št. 54 v South Chicagu, brat Jakob Briljavac, nam je poslal ček za \$25,00. Anton Skul je daroval \$5, John Levstik iz Roselanda pa \$20,00. Tajnik je tudi izrazil upanje, da se bodo mogoče prebudili še drugi rojaki v omenjeni naselbini in izdatno podprli to potrebno akcijo.

Pri podružnici št. 25 v Chicagu je darovala sestra Marion Grum \$25,00. Denar je izročil tajnik lokalnega pomožnega odbora brat Louis Zorko. Sestra Grum je že večkrat prej prispevala večje vsote, bodisi za pomožno akcijo ali za SANS.

Frank Lipar, Hyndsville, N. Y., nam je poslal za relief vsoto \$10, obenem pa tudi \$5 članarine za sebe in svojo hčerko Florence. Oba sta postala članata-large.

Dr. Frank J. Kern iz Clevelanda, naš častni odbornik in priden podpiratelj SANSa, nam je poslal \$50, da ga obrnemo za najpotrebnejši namen. Kot zdravnik je dr. Kern zelo zaposlen s svojimi pacienti in se ni mogel udeležiti seje SANSovega glavnega odbora. Za Veliko noč se je SANSa spomnil na zelo učinkovit način.

Narodna kampanja za oblačila
Ves mesec april se vrši po vseh krajih Amerike nabiranje oblačil, obuvala in odev za re-veže vseh delov sveta, kjer se vršijo krvavi boji. Imenuje se **United National Clothing Collection for War Relief in NAČELJUJE** JI znani industrialec Henry J. Kaiser. Cilj te kampanje je 150 milijonov funtov oblačila in obuvala. Pri delitvi bo upoštevana tudi Jugoslavija.

Mi priporočamo našim rojakom, da se po svoji možnosti odzovejo apelom in prispevajo uporabno oblačilo ali čevlje. Obenem apeliramo, da se pridružijo onim, ki so se prostovoljno pri- glasili za sortiranje in pakiranje nabranega materiala in jim pomagajo.

Geslo kampanje je: **What can you spare that they can wear? Glede revije "Liberation"**

SANS je naročil večje število izstisov revije "Liberation," v kateri so slikani razni prizori iz Jugoslavije, a največ iz Slovenije. Izstisi bodo poslani na tajnike vseh naših podružnic in bodo naprodaj.

Če si kateri izmed čitateljev naročiti to revijo, nam naj pošlje denarno nakaznico za 50 centov in poslali mu bomo iztis naravnost na dom. To velja za naselbine, kjer ni SANSove podružnice.

Obletnica invazije Jugoslavije
Dne 6. aprila bodo minila štiri leta, odkar je nemška in italijanska drhal prihrumela nad Slovenijo in Jugoslavijo in pričela na debelo uničevati slovenski narod. Vsa znamenja kažejo, da bo po štirih letih križevnega pota in Kalvarije stara domovina osvobodjena — mogoče že v nekaj tednih. Upajmo, da bo tako.

V mnogih krajih Amerike se bodo tedaj vršile večje ali manjše prireditve v prid stare domovine. Naše misli bodo poletele nazaj v rojstne kraje, k našim sorodnikom, znanec in prijateljem. Slavlili bomo one, ki so se tako odločno uprli sovražni pohoti, trpeli, krvaveli in umirali za svobodo svojega naroda; obžalovali pa bomo one, ki so v najhujši uri svoje domovine mislili le na sebe in so se toliko spozabili, da so sovražniku celo pomagali v borbi proti svojim lastnim bratom. Za te nesrečneže bo dan osvobodjenja Slovenije dan pogubljenja. Kajti so- dil jih ne bo samo slovenski narod, temveč vsi zavezniški narodi, ki bodo obračunali z izdajci.

Na naše člane apeliramo, da vse take prireditve v velikem številu posetijo in se trpinov v stari domovini spomnijo tudi s finančnimi prispevki.

Važne prireditve se vršijo v raznih krajih, tako 14. aprila v Bridgeportu, Ohio, 7. aprila v St. Louisu, 29. aprila v Chicagu in Strabanu, maja meseca v La Sallu itd.

Če bo mogoče, bomo skušali pripeljati na te prireditve tudi govornike iz stare domovine, ki se bodo udeležili delavske konference, mladinskega kongresa in pa mednarodne konference v San Francisku.

Mirko G. Kuhel, tajnik.
V Prosveti so dnevne svetovne in delavske vesti. Ali jih čitate vsak dan?

Ameriški vojaki čistijo neko precej razbito nemško mesto zadnjih ostankov Hitlerjeve "nepremagljive" armade.

Domača fronta

Office of War Information
Washington, D. C.

I AM AN AMERICAN DAY

Washington. — "I Am an American Day," slavnost državljanstva Zedinjenih držav, bo praznovana v vseh občinah dežele na dan 20. maja 1945. Posvečena bo pred vsem onim državljanom, ki so bili naturalizirani šele nedavno in so postali polnoletni, ter bo obenem tudi priložnost, ob kateri se bodo vsi Amerikanci iznova zavedli idealov ameriškega državljanstva.

Slavnost "I Am an American Day" je bila ustanovljena s kongresno resolucijo, sprejeto v maju 1940 in je objavljena vsako leto s proklamacijo predsednika, v kateri so pozvani vsi uradi vlade, federalni, državni in lokalni, da sodelujejo z najrazličnejšimi lokalnimi javnimi, vzgojnimi in patriotičnimi skupinami vsake občine in svrhu prireditve, ki pospešujejo razumevanje državljanjskih pravic in dolžnosti.

Lani so bile prirejene ceremonije priznanja državljanstva v skoraj 800 občinah, a prisostvovalo jim je skoraj 3 milijone oseb. Letos računajo, da bodo priredile občine v preko 1000 krajih ceremonije priznanja državljanstva. Približno 2.000.000 oseb, mladih mož in žena je doseglo starost državljanjske odgovornosti in državljanjskih pravic v teku preteklega leta. Preko tega pa je bilo še 366.000 mož in žena, rojenih v tujini, naturaliziranih v preteklem letu. Do zdaj je bilo naturaliziranih 102.149 članov oboroženih sil, med njimi 11.493, ki so bili naturalizirani na bojiščih v Evropi, severni Afriki, na Srednjem vzhodu, v Perziji in na Tihem oceanu.

PET ZAHTEV STRICA SAMA
Washington. — Vlada mora zahtevati ta teden od svojih državljanov, da:

Izpolnijo eno od 2.100 važnih mest v 50 tovarnah, ki izdelujejo rakete granate. To novo orožje je potrebno v rastočih količinah.

Poiščite skupaj s svojimi sosedi prazne prostore za skupne vrtove. Od 26. marca naprej bo vaš lokalni ration board sprejemal prošnje za dodelitve dodatnega bencina za obdelovanje vrtove zmage.

Dajte popraviti vsak še uporabni avtomobilski obod, da ne bo prišlo do resnega poloma avtomobilskega prometa.

Hranite in uporabljajte večkrat vse vreče iz papirja in omota. Pomanjkanje celuloze naznanja naraščanje pomanjkanja papirja za civilne potrebe.

Pomagajte Rdečemu križu. Ogromni program za pomoč našim vojakom je popolnoma odvisen od prostovoljnih prispevkov za 1945, najmanj 200 milijonov.

POLICIJSKA URA

Washington. — Paul V. McNutt, ravnatelj War Manpower komisije je naznanil, da bodo restavracije, ki dajejo le jestvi-

ne delavcem nočnih obratev vojne industrije, sorodnih obratov in važnih civilnih podjetij, izvede določb policijske ure ob polnoči. To pa ne sme privedi do tega, da bi povzročili neugodja, ki bi tvorila izjemo podjetja, ki dajejo hrano pred vsem ljudem, ki iščejo zabavo.

"ZAKON ŠTORKLJE"

Washington. — Dr. Martha M. Eliot, pomožna načelnica urada za otroke v ministrstvu za delo, je poročala o priliki druge obletnice sprejetja zakona v kongresu, ki je določil v to svrhu prve kredite, da je prejelo v teku prvih dveh let poslovanja programa za porode in nego dojenčkov tri četrta milijona žen in dojenčkov, pripadajočih članom naših oboroženih sil, nego odgovarjajočo temu programu. Dr. Eliot je dejala, da je skupni znesek kreditov tega zakona "štorklje" zdaj že blizu \$70.000.000, tako da "plačuje Stric Sam zdravnik in stroške bolnišnice približno vsakemu šestemu otroku, rojenemu v teh časih." Dr. Eliot ceni, da je skrbel program za porode in nego dojenčkov že za približno pol milijona dojenčkov, dočim jih je približno 200.000 na poti; nega zdravnik, bolnišnica in bolničarka, vse to je preskrbljeno materam v času, ko nosijo, pri porodu in še šest tedne po porodu. Razven tega pa je skrbel program tudi za 75.000 bolnih otrok. Dojenčki imajo pravico do nega skozi vse svoje prvo leto življenja.

PAZITE NA STROJE

Washington. — J. A. Krug, ravnatelj War Production boarda, poziva gospodarje hiš, lastnike avtomobilov, farmarje in mehanike, naj dobro pazijo na vse svoje stroje in jih dobro mažejo, da jim bodo trajali skozi vsa doba vojne. Dejal je, da je treba posebno paziti na naslednja pravila:

Glejte, da bodo vaši stroji delali; ščitite jih pred vremenom in rjo; redno popravljajte vse hišne naprave; dobro mažite vse kroglične ležaje; delajte skupinske vožnje in posojajte svoje naprave; prodajte stroje, katerih ne potrebujete.

POLITIČNI SESTANKI

Washington. — War Committee on Conventions je odgovoril na vprašanje nacionalnih komitejev demokratske in republikanske stranke, da so lokalni shodi vsake vrste dovoljeni brez vsakega pooblastila ali prošnje; pogoj je le, da ne pride na shod več kot 50 oseb iz drugih krajev, ležečih izven dotične prometne cone.

ZNAMKE ZA BENCIN

Washington. — Dne 22. marca so postale znamke A-15 za bencin veljavne. Vsak kupon A-15 je vreden 4 galone do 21. junija; sedanja vrednost kuponov A ostane nespremenjena, OPA zopet opozarja avtomobiliste in prodajalce, da morajo biti kuponi primerno indorsirani, da se prepreči nezakonito prodajanje kuponov. — OWI.

Bitka pri Dražgošah

Božič 1941. Visok sneg je pokrival Gorenjsko. Cerkve so bile zaprte, polnočnice ni bilo. Gestapo je že posegel s krvavo roko med ljudi. Po ulicah so udarjali trdi koraki pruskih patrol, po izoranih cestah so vozili kamioni in tanki. Ljudje so se zapirali še pred policijsko uro v stanovanja, le izdajalci so se vlačili okrog vogalov in prežali na besede.

Pri sv. Miklavžu nad Škofjo Loko pa je bila slovenska polnočnica, edina na Gorenjskem. Cerkve je bila, natlačeno polna. Drobnost zvonjenje je plavalo v dolino. Svoboden pozdrav zasušeni zemlji.

"Reši nas Nemcev..." so prosili ljudje in s solzami v očeh gledali partizane, ki so prepevali božične pesmi.

Nad cerkvijo je stal na straži partizan.

Nikoli ne bo tu Prus gospodar!

"Še do pomladi izselite 70.000 Slovencev, ti kraji morajo biti spet nemški," se je glasila zapoved Gauleiterja Kutschera. Prepah je zajel ljudi. Gestapo je bil na delu. Ponoči je vdiral v stanovanje in odpeljeval družine, dolgi vlaki so vozili v internacijo.

Tedaj pa se je nekaj zgodilo. Avtomobili, ki so vozili pregonce, so pričeli naenkrat voziti pruske vojake. Skozi Kranj so korakale kolone SS-ovcev, iz Celovca so pripeljali topove.

V škofjeloških hribih so se pričeli boji.

Pod robom Jelovce, v prelepi Selški dolini, med pašniki in vtrajalec Tone. S seboj je imel deset tovarišev. V kozolecu so taborniki Švabi. Naenkrat so zadržale strojnice, bombe so napravile iz vsega skupaj krvavo gmoto. To je bil Tone s svojo deseterico.

Tretji dan so se oglasili topovi iz vseh strani. Nemci so napadali z novimi silami. Med strašnim strojničnim ognjem so se partizani umikali med porušeni hišami. Zvonik je bil že davno podrt. V mraku si je utirala partizanska vojska pot v Jelovico. Prebili so obroč. Petnajst jih je ostalo v Dražgošah, 15 in 1.200 Prusov, ki so ostali na bojiščih. Ti so ležali krvavi in trdi v snegu. Kot drva so jih nalagali na sani in jih vozili v dolino. Ponoči so jih prepeljavali na pokopališče. Kljub temu so izvedli ljudje o partizanski zmagi. Dražgoše so bile geslo upora v tistih dneh.

Vsak dan so silile švabske patrole proti Dražgošam. Vračale so se s krvavimi glavami, vedno več je bilo križev na kranskem pokopališču. Partizani, ki jih je vodil španski borec Jože Gregorič in jim je bil politkomisar Stane Žagar, učitelj iz Dobrave, so zavrnili vsak napad. Toda vedno nove kolone so prodirale od vseh strani. Od Radovljice, od Kroke, od Škofje Loke, okrog 15.000 Prusov in Madžarov je grozilo Dražgošam.

Dne 9. januarja, še pred dnevom se je pričel napad. Zagrmelo je 14 topov, ki so jih privekli Švabi, živžgale so mine in zalajale strojnice. Švabi v belih plaščih so pijani naskakovali partizanske položaje. Toda ti so bili kot zid. Izza mej pod vasjo, izza skal in hiš so se oglašale partizanske puške in prevračale Pruse v sneg.

Nad Rudnem so imeli Prusi postavljen top: Ostrorelec Brico, ki je podr Švaba na 400 metrov, je izbral pripravno mesto. Strel se je zvil med rafali, Švab pri topu se je zvrnil v sneg. Top je umolknil. Priskočil je drugi, toda strel iz Bricove puške ga je položil poleg prvega. Švabi so besneli, toda do topa ni mogli nihče. Gestapovci so z brzostrelkami silili vojake naprej. "Nemogoče!" je kričal nad njimi oficir, kateremu so pošiljali vojake v smrt. V prepriju je Gestapovec vzdignil brzostrelko in pod upornega oficirja.

Pob večer so spolezle po snegu partizanske amušerske patrole. Nenadoma so se pojavili v belih haljah med Švabi, zalajala je strojnica in drzni napadalec so izginili v noč. Preplašeni so se stiskali Švabi, divje so preklinjali Gestapovci.

Čas pa je bil obupno mrzel, 30 stopinj mraza je bilo. Žene in dekleta iz vasi so nosile partizanom na položaje čaj in jedi. V domu je govoril Žagar in navduševal borce in vaščane.

Drugi dan se je začel napad znova. Z vsa silo so se zaganjali Švabi, toda do partizanskih položajev niso mogli. Tri strojniška gnezda jih niso pustila blizu. Henrik Biček, Maks Krmelj in Tonček, trije mitraljezi leže z vročimi ognji na strojnica-mi. Ne vidijo in ne slišijo drugega kot Pruse v belih haljah, ki drve proti njim, se opotekajo, kriče juršajo in padajo pred njihovimi strojnimi. Trije mitraljezi in 300 mrtvih Švabov.

Pesem o junaštvu, ki ne bo nikoli pozabljeno. Od treh junaškov živi le še Tonček, gorenjski junak. Iz boja v boj, iz napada v napad hiti, skozi vedno nove zasede se prebija in vedno več je zarez na njegovi puški — za vsakega Švaba ena.

Kdor gre skozi Dražgoše, se ustavi pri Bičkovi skali. Tam sta bila v zasedi brata Bička proti katerim so zamaš podile obupane Švabe gestapovske brzostrelke. Zamaš so se zaganjali Švabi proti njuni strojnici, da skale niso prišli. Tedaj je bil ranjen Henrik v glavo in noge.

"Ubi me," je prosil brate.

"Ne!" je govoril brat.

"Moraš, drugače me dobe Švabi."

Brat je molčal in streljal in streljal. In ko ni mogel več, je izpolnil bratu željo.

Skala je dobila ime po bratih Bičkova skala. Večen spomenik junaštva, zvestobe in bratovske ljubezni.

Popoldne je bil boj na vrhuncu. Rafali in streli so se zivali v eno samo grmenje, Švabi so že pridrli do partizanskih položajev. Tedaj so partizani vzeli v roke bombe in jih pregnali nazaj.

Ponoči je odšel v dolino mitraljezec Tone. S seboj je imel deset tovarišev. V kozolecu so taborniki Švabi. Naenkrat so zadržale strojnice, bombe so napravile iz vsega skupaj krvavo gmoto. To je bil Tone s svojo deseterico.

Tretji dan so se oglasili topovi iz vseh strani. Nemci so napadali z novimi silami. Med strašnim strojničnim ognjem so se partizani umikali med porušeni hišami. Zvonik je bil že davno podrt. V mraku si je utirala partizanska vojska pot v Jelovico. Prebili so obroč. Petnajst jih je ostalo v Dražgošah, 15 in 1.200 Prusov, ki so ostali na bojiščih. Ti so ležali krvavi in trdi v snegu. Kot drva so jih nalagali na sani in jih vozili v dolino. Ponoči so jih prepeljavali na pokopališče. Kljub temu so izvedli ljudje o partizanski zmagi. Dražgoše so bile geslo upora v tistih dneh.

Nemci so pridrl v vas. Kar

so zajeli ljudi, so jih odpeljali s seboj, 48 pa so jih zažgali s hišami vred. Starčke, žene in otroke. Nato so požgane zidove razstrelili in kamne zravnali z zemljo.

Dražgoš ni bilo več. Uničili jih je okupator, kot je uničil na stotine vasi na naši zemlji. Ljudje so hirali po taboriščih, v duhu so gledali cvetoče črečanje okrog hiš in temne gozdove na Jelovici in umirali s hrepenenjem v srcih.

Toda partizani so ostali, vedno več jih je bilo, zamaš jih je skušal uničiti okupator. Streljal je talce v Begunjah in obešal ljudi na kole sredi mest. Toda upor je naraščal. Glas o bojih v Dražgošah je šel po vsej zemlji, dvigal je zavest ljudi, jih vzpodbujal in hrabil.

Kutschera svoje naloge ni izpolnil. Bitka v Dražgošah in vse, ki so sledile, so mu to preprečile.

To je bila največja bitka in črta slovenskih partizanov. Tri leta je od takrat. V neprestanih bojih, so popadali dražgoški junaki, komaj deset jih je ostalo.

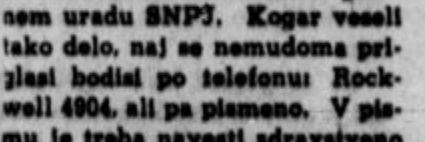
Toda Titova armada nadaljuje njihovo delo, novo življenje klije na osvobodenih krajih. Tudi v Dražgošah bodo kmalu vzcvetele črečanje, med zelenimi travniki v bregu bodo zrastle nove hiše. Pod Bičkovo skalo pa bodo sedeli otroci in si pripovedovali pravljico o dražgoških junakih.

Tugo.
"Slovenski poročevalec,"
19. januarja, 1945.

SLUŽBA HIŠNIKA

S tem se naznanja, da je izpraznjeno mesto hišnika v glav- nem uradu BNPJ. Kogar vosebi tako delo, naj se nemudoma pri- glasi bodisi po telefonu: Rock- well 4904, ali pa plameno. V pla- mu je treba navesti zdravstveno stanje in starost, če ima družino in mogoče kake lakunje v tem poslu. Službo je treba nastopiti takoj. Vse nadaljnje informacije v zvezi s tem se dobi pri podpi- sanemu.

V. CAINKAR, gl. predsednik.

NERABLJENI "VACUUM" ČISTILCI SO NUJNO POTREBNI!

Sedaj, ko so tovarnarji zaposleni z vojno produk- cijo, postaja pomanjkanje električnih naprav vsak mesec hujše. Več in več žensk, ki delajo na vojnih delih in ki obenem opravljajo tudi domača hišna dela, neobhodno potrebuje "Vacuum" čistilce, pral- ne stroje, likalnike, pečnice in drugo delo-hranilno oropje.

Torej bodite patriotičen delavec. Spravite skupaj vse električne naprave katerih ne rabite, in jih za- menjajte za VOJNE znamke pri vašem trgovcu električnih naprav. On vzame tudi stare, pokvar- jene naprave, jih popravi in spravi v delavno stanje.

Zapomnite si, Vi s tem pomagata nekomu, ki po- trebuje te naprave—vojne znamke pa bodo pom- gale k zmagi vojne.

Kljub vsej propagandi za uvedenje prislusnega dela, je v deželi sto in stotisoče zamorcev in žensk na razpolago za delo v vojnih industrijah, toda so jim vrata zaprta—posebno zamorskim delav- cem.

RDEČA KOKARDA

Roman iz velike francoske revolucije

STANLEY WEYMAN

(Nadaljevanje)

Po teh besedah je zmalj z glavo, kakor bi se bil zdajci spomnil, da je preveč govoril, ter naglo odšel. Na svoje vprašanje po gospodu de Geolu in Butonu sem zvedel, da tudi onadva nista dobila sob in sta odšla k "Francoskemu grbu"; ker mi je pa samemu prijalo, da se ju začasno iznebam, sem sprejel gostilničarjevo ponudbo in sem si postal v obednici, kakor sem vedel in znal.

Edina skrb in zagonetka, ki mi v tem trenutku ni dala miru, je bilo Louisevo vedenje ter čudna, nenadna izprememba, ki sem jo bil opazil pri njem. Izprva ves srečen, da me vidi, in poln nekdanjega prijateljstva, se je bil mahoma obdal s hladno in sovražnostjo, ki se je zdela še gospe Catinotovi tako neverjetna, da je ostrmela nad njo. Kar groza se je izražala v njegovem vedenju. Ali bi bilo mogoče, da bi bila ona umrla? Da bi bila Deniza...? Moj duh se je uprl tej misli. Trepetaje sem vstal z ležišča in begal po sobi do belega dne. Slišal sem vse: klice nočnega čuvaja, bitje zvoniku in zdaj pa zdaj nagle korake, znake razburjenja, ki je vladalo po mestu. Toda meni je bilo malo do Fromenta, do rdečih, belih in trobojnih kokard; vse druge misli so mi rojile po glavi.

Hiša se je naposled predramila, toda jaz sem moral čakati do pol dne, da se vrnem h gospe Catinotovi. Dotlej sem se potikal po mestu in ogledoval stare zgradbe. Toda te stavbe, ki bi me bile ob vsakem drugem času napolnile z občudovanjem, danes niso mogle prikleniti mojih oči; in z nič večjo pozornostjo me ni navdala njegov pogled na gosto množico, ki je mrgolelo po ulicah ter se ustavljala pred krčmami in lepaki na zidovjih. Moje misli se niso mogle odtrgati od Louise in od moje ljubezni. Ob prvem udarcu dvanajste ure sem potrkal na vrata gospe Catinotove; ko je udarilo zadnjič, sem stal pred njo.

Le en pogled sem vrgel na njeno obličje pa mi je zastalo srce in beseda zahvale mi je zamrla na ustnicah. Tudi ona je bila videti zmedena. Izprva sva le molče gledala drug drugega.

Naposled sem se po sili nasmešnil in napravil miren obraz.

"Vidim, gospa, da imate zame zle novice," sem izpregovoril.

"Res se bojim, da ne bi bile prehude za vas," je odvrnila s potrjim glasom. "Zakaj prav za prav nimam nobenih novic."

"A vendar pravi pregovor: 'Nič novic je dobra novica,' sem dejal, ne vedoč, kako naj jo razumem."

Ustnice so ji vzdrgetale, toda njene oči so ostale pobešene.

"Ne, gospa," sem povzel, čuteč, kako se mi krči srce, "saj ni mogoče, da mi ne bi imeli ničesar sporočiti. Ako ne drugega, mi vsaj lahko poveste, kje morem govoriti z gospo de Saint-Alais."

"Ne, gospod, ne morem vam povedati," je rekla s tihim glasom.

"In tudi ne tega, zakaj je postal gospod Louis mahoma tako sovražen nasproti meni?"

"Ne, gospod, tudi tega ne. In prosim vas," je živahno dodala, "če ste res plemič, prizanesite mi z nadaljnjimi vprašanji. Ko sem vas povabila, da pridete danes k meni, sem še upala, da bom mogla kaj storiti za vas. Kakor vidim zdaj, ne morem dati ničesar razen bolečine."

"In to je vse, gospa?"

"To je vse," je odvrnila z zamahom roke, ki je bil zgovornejši od njenih besed.

Še enkrat sem vrgel oči po sobi, nato sem

se obrnil proti vratom. A sredi poti sem se premislil.

"Ne," sem vzkliknil strastno. "Nikamor ne pojdem, ne da bi preje slišal vse! Le kaj bi utegnili vedeti, gospa, da vam je tako zapečilo usta? Kaj se snuje zoper njo, da se ne upate povedati? Govorite, gospa! Pozvali ste me k sebi, da mi nekaj razodenete. Ni dvoma, da je tako."

Toda ona me je samo očitačo pogledala.

"Gospod," je dejala, "ako molčim, molčim samo v vašo korist. Ali naj bo to moja nagrada?"

Bil sem premagan. Brez besede sem odšel.

Ledeno razočaranje, ki mi je v prvem trenutku napolnilo dušo, se je kmalu izpremenilo v skelečo bol. Kakšen je utegnil biti vzrok te izpremembe gospe Catinotove? Kaj so ji bili odkrili? V čem je bila skrivnostna nevarnost, ki je vplivala nanjo in na Louise, da sta se bila odvrnila od mene kakor od kužnega bolnika?

Nekaj časa sem se vdajal črnemu obupu. Toda solnce, ki je preplavljalo ulice, me je kmalu sploščilo na manj temne misli. Nimes vendarle ni bil tako velik, da bi bilo v njem nemogoče najti človeka!

Ko sem nekoliko oživel ob tej tolažbi, se je zdajci vzdignil za mojim hrbtom silen hrup: vpitje mnogih glasov in nagli topot nekaj stotin ljudi. Ozrl sem se in zagledal gosto množico, ki se je pomikala proti meni, mahaje z višnjevim praporci, razpeli in banderi, na katerih so bile naslikane Odršenikove rane. Nekateri so prepevali, drugi kričali, a malone vsi so vihteli gorjače in drugo orožje. Izprezod se je naglo bližal, razlivalje se po vsej širini ulice; da bi se ga ognil, sem stopil pod neki obok, ki mi je ponujal zavetje.

Z glasu in vpitjem so drli mimo mene. Videti skoraj nisem drugega kakor gozd razburjenih rok, mahajočih nad zagorelimi obrazi; a za trenutek sem vendar ujel z očmi trojico mož, ki so mirno korakali sredi gneče, čeprav so bili baš oni vzrok vsega trušča. Tisti, ki je stopal v sredi trojice, je bil Froment. Eden izmed njegovih dveh spremeljencev je nosil talar, drugi, človek s predrznim obrazom, pa je imel klubok bojovito potisnjen na uho. Za njima se je vrstilo do tri ali štiri sto glav ljudi, izmečkov mesta, beračev, vsakojakih zlikovcev in drugih ljudi brez pravega poklica.

Ko sem se naveličal gledati, sem opazil zraven sebe človeka, v katerem sem po čudnem naključju spoznal tistega, ki mi je bil snoči pokazal gostilno "Pri Louvru". Vprašal sem ga, ali ni ta, ki je šel pravkar mimo, gospod Froment.

"Da, da," se je zarežal. "On sam—in pa njegov brat."

"O, njegov brat? Kako mu je pa ime?"

"Nekateri ga imenujejo Fromenta Širokoustnika."

"In kam so namenjeni?"

"Danes bodo razgrajali pred protestantsko cerkvijo," je trpko odvrnil. "Jutri pobijejo okna. Pojutrišnjem, ali vsaj kakor hitro bodo imeli toliko poguma, bodo pregnali vernike in nastanili v božjem hramu svojo posadko iz Montpellierja. Nato pridejo begunci iz Turina, upor bo popoln in preganjanje protestantov se prične iznova. Čudne stvari boste videli, ako Cevenenci ne posežejo vmes."

"Kaj pa župan?" sem vprašal. In narodna straža? Ali bodo mirno gledali vse to?"

"Župan je rdeč," je kratko odvrnil moj sobesednik, "in dve tretjini straže takisto. Saj boste videli."

(Dalje prihodnjič.)

MASSING TO TAKE PART in the crucial battle for Goch, heavily fortified German front-line road center, a tank armada halts while orders to move on are awaited. It is in Goch that the Scots have been carrying on one of the most important battles of the new Western Front campaign while the Canadians and British smash at Duisburg, western portal of the great arsenal. British official photo.

Pripomnim kar tu, da je bila pred dobrimi petdesetimi leti in tudi pozneje, morda je še danes, med našim prostim ljudstvom ukoreninjena vera v zakopane zaklade. Pripovedovali so, da tam, kjer je šac zakopan, večkrat v mesecu polnoči gori luč in da je o božiču mogoče zaklad dvigniti. Treba je pa pri tem ravnati zelo oprežno, nihče se ne sme pritakniti posode z zakladom in tudi govoriti ne sme. To je staremu Jerebu seveda bilo vse dobro znano.

Štembov je še tisto noč poslal oba svoja fanta pod kozolec. Točno z zadnjim udarcem neveljske polnočne ure se je začelo pod njim svetlikati sedaj v zeleni, sedaj v rdeči in modri barvi.

Odsihdob je bil Jereb uverjen, da se mu Štembov ni nalaгал. Bil je prepričan, da mora Štembov prav natančno vedeti, kako je šacem in teden pred božičem ga je obiskal na njegovem domu v mestu. Dogovorila sta se, da se na sveti večer oglasi Štembov pri Jerebu in da pojdetta potem skupaj zaklad kopat.

Napočil je sveti večer. Štembov je res prišel. — Ko je odbila enajsta ura na vaškem zvoniku, je Jereb iz hleva potegnil svojo staro sivko-ter se v spremstvu sinov in Štembova napotil do kozolca. Že od daleč jim je migljala spreminjasta lučka.

Štembov je že pred mecem zakopal pod kozolec velik, tesno zaprt lonec, ki ga je napolnil z ne posebno blagodišečo gnojnico. Lonec je bil podoben tistim, kakor jih na kmetih rabijo za kuho svinjskega futra.

Ko so prišli pod kozolec, je luč ugasil, le tam izza mekinjskega boršta se je začel sovin klic.

Jereb je začel kopati ter je kmalu dospel do trde plasti. Sedaj je grebel še skrbneje, naposled je skozi ročaje lonca potegnil vrv in to pritrdil na jermen, s katerih pomočjo bi potem sivka lonec izvela iz jame.

Krava se pa le ni ganila. Tedaj je Jereb, spozabivši se, zaklical: hi!, nakar je sivka lonec potegnila iz luknje. Na drogo-

vih so potem šac zmagovalno nesli v hišo.

Ker je pa Štembov preokorno postavil lonec na mizo, se je odkrnilo dno in po mizi in sobi se je razlila smrdeča gnojnica.

"Zakaj niste molčali, očka, zakaj ste zaklicali 'hi!', sedaj pa imate na mesto zaklada —"

Smola pri vasovanju

Cenetov Pepe je bil zavber in podjeten fant. Tudi priljubljen v družbi zastran svojih dovtipov in drugih čednosti. Seveda je od takrat steklo že precej Bistrice v Savo in Save v Črno morje. Čas pač hiti.

Pepe je v tisti kvartopirski družbi, ki jo je redno vsak večer posecal, pravkar napovedal pagat, ko se odpro vrata ter se v gostilni pojavi mlo licece novotrske krasotice, Rakovčeve Tilke. Po pravici povedano, je Pepe že davno skrivaj vrgel oko na Tilko, pa doslej še ni imel uspeha.

Ni čuda, če je bil pri igri precej raztresen, skratka, izgubil je pagata v svojo škodo in v velkanske veselje drugov, ki so Pepeta zaradi tega zbadali na vse mile viže.

Tilki, ki je bila v spremstvu staršev, je vidno ugajala zadregu zalega junaka, zakaj oči so ji škodoželjno odsevale v neobičajnem sijaju, kar je seveda povzročilo, da se je Pepe le še bolj zatelebal v dekleta. Prisedel je k Rakovčevim.

Beseda je dala besedo, liter je romal na mizo za litrom, da so naposled postali vsi prav židane volje. Tilka je napela vse registre ženske zapeljivosti, ki je ob takih prilikah vsem Evinim hčeram svojstvena.

Je že moralo tako biti, ker drugače se Pepe ne bi bil upal, že takoj prihodnji večer vasovati pri Tilki.

Rakovčevi so stanovali v prvem nadstropju predmestne hišice. V pritličju je stari Rakovec prodajal mešano robo. Zadaž za hišo se je po latnikih, ki so bili v obliki okenc postavljene ob zidovju, ovijala trta.

Nad latniki je bilo okno, za katerim je spala lepa Tilka ter (morebiti — kdo ve?) sanjala o

svojem Pepetu. Polno nageljnovo je viselo z okna nad bradjo. Nečilo se je, ko se je Pepe počasi in oprežno približal hiši. Sezul si je čevlje in se pričel vzpenjati po latnikih navzgor. Že je dospel do nagelnjov, ko se — zlomi trla poprečnica, na kateri je ravno stal vasoalec. V strahu je z roko prijel za nagelne, da se je z ropotom porušila ograjica pod oknom, kar je seveda porazno učinkovalo na ves ta toliko negovani cvetni okras. Pepe sam pa je, hitreje nego navzgor, dospel na tla in sicer z glavo naprej, da je videl vse zvezde.

(Dalje prihodnjič)

Razni mali oglasi

Houseman Wanted

We wish to announce that there is a vacancy in the position as houseman in headquarters building of the Slovene National Benefit Society. Those interested shall apply either by calling Rockwell 4904 or in writing as soon as possible, giving information as to the family, age and health and possible experience of the applicant. The position is to be filled at once. For all further information in this connection kindly inquire at the office of the undersigned.

V. CAINKAR, President.

Dekleta in žene

dobe dobro delo v moderni pekarni na debelo. Čisti prostori in lahko delo. Dobra plača. Delovne ure si lahko sami izberete. Oglasite se pri:

Farm Crest Bakery

4550 West Jackson St., Chicago

TISKARNA S.N.P.J.

sprejema vsa

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO SNPJ. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

. Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne
. Cene smerna, unilsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2657-59 S. Lawndale Avenue . . . Chicago 23, Illinois
TEL. ROCKWELL 4904

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine in eni naročnik. List Prosveta stane za vse enako, za člana ali nečlane \$6.00 na eno leto naročnino. Ker vsi člani še plačajo pri assessmeniu \$1.50 za eno leto, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vzroka, reči, da je list predrag za člana SNPJ. List Prosveta je vaša lastnina in gojijo jo v vaši družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnili: Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč, od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravnitvni listu, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravnitvo znižati datum za to vsoto naročnika.

Cena listu Prosveta je:

Za Zoruš. dršave in Kanado \$6.00	Za Chicago in okolico je \$7.50
1 tednik in 4.00	1 tednik in 6.50
2 tednika in 3.00	2 tednika in 5.10
3 tednike in 2.40	3 tednike in 4.30
4 tednike in 1.80	4 tednike in 3.70
5 tednikov in nič	5 tednikov in 1.50
Za Evropo je \$9.00	

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto. list, ki je vaša lastnina.

PROSVETA, SNPJ.

2657 So. Lawndale Ave.

Chicago 23, Ill.

Priročeno pošiljam naročnino na list Prosveto vsoto \$

1. Ime Čl. družita št.

Naslov

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledetih članov moje družine:

2. Čl. družita št.

3. Čl. družita št.

4. Čl. družita št.

5. Čl. družita št.

Mesto Država

Nov naročnik ☐ Star naročnik ☐

Spomini Krištofovega Pepčka

Josip Suchy

Kako je Jerebov Matija zaklad kopal

(Nadaljevanje.)

Ni je bolj idilične doline, kakor je ona, ki se razteza ob bregovih deroče Neviljee vse tja do pobočja zamekinkskih gričev in holmov. Potok sam na sebi s svojim žuborenjem in tajinstvenim šumenjem, okrajna cesta, ki vodi do sem in ki se tu loči v več potov in steza, okrašenih z znamenji in razpeli, kozolci, lične kmečke hiše, čijih okenc krasijo gavitroze, rožmarin in nagelj, — znak, da biva v hiši brhko mlado, rdečelično dekle —, vsa ta slika idile na kmetih ti seže globoko v srce in dušo.

Tod je prebival stari Jerebov Matija, pristna kmečka ura, obenem z ženo Katro in sinovoma. Venomer je tehtal in tuhtal, kako bi se vendar že izkopal iz dolgov, ki so mu grenili življenje.

Nekega torka je prišel po opravkih v mesto ter v Drolkovi

gostilni sedel že dve debeli uri. Pil ni bogvekoliko, saj mu ni neslo, zastoj pa tudi ni hotel posedati v oštariji, češ, da ga ne bodo purgarji morebiti še obrisali, da se hodi k njim le gret in počivat. Nak, tega pa ne. Zato je sedel že pri tretji četrtini evička in pomakal vanj ovsen kruh, ki ga je prinesel s seboj.

Tedaj so se odprla vrata novemu doščalcu. Vstopil je v vežo Štembov Pepe, znan purgarski navihaneec in dovtipnež, po poklicu ključavničar in hišni posestnik, seveda s pravico do korporacijskega premoženja. Le-ta mož je s svojimi malimi, večno mežikajočimi očmi takoj našel predmet svojim burkam in dovtipom. "Dober dan, oča, no kaj pa pri vas novega? Kaj ste denar prinesli v šparkaso?" — Stari Jereb je zarenčal nekaj nerazumljivega, hlastno izpil kozareček ter treščil z dlanjo ob mizo, da se je Štembov kar spogledal. "Kaj me boš, raca purgarska, izpraševala. Siti želodec ti

šment te nosi!" — "No, no oča, saj vas ne mislim potegniti. Pa ko že vidim, da ste slabe volje, vam nekaj povem." Jereb se je nezaupljivo ozrl ter molčal. "Oča, pri vas imate šac zakopan!" — "Kaj blebetaš, šleva nemurna, te uščenem, primaruha, da boš kar zvezde videl." — "Kakšen pa ste, za božjo voljo, dajte si vendar kaj dopovedati, potem še le govorite. Če pravim, da je pod tistim vašim kozolcem tam za mekinjskim borščom šac zakopan, je tako in z Bogom. Plačam!" Na videz ogorčen je odšel. Kmalu za njim se je vzdignil tudi stari Jereb, kateremu zadeva z zakladom ni šla več iz spomina.

Štembov Pepe je imel dva vajenca v svoji obrti. Tema je naročil, naj nekaj dni zapored pod Jerebovim kozolcem ob dvanajstih po noči prižigata razbojne bengalične luče.

Drugega dne je Štembov spical po neveljski cesti blizu Jerebove hiše ter venomer črtal s palico križe v cestno blato — toliko časa, da je Jerebovo pozornost nase obrnil. Nadaljeval je svojo pot vse tja do Jerebovega stoga, se ustavil, vzel iz žepa mero ter začel meriti ves prostor pod kozolcem. Jereb ga je lovil z očmi.

FAMOUS 'CLOSE SHAVES' By Barber, Sol

